

ชื่อเรื่อง ผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อมของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ตำบลเมืองเสือ อำเภอพยุหะคีรี จัหวัดมหาสารคาม

คณะผู้วิจัย นางสาวกรรณิกา ทานะพันธ์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

นางวาสิฏฐี ชันเงิน ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

นางสาววิราพร ทองมีคำ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขชำนาญงาน

หน่วยงานสังกัดนักวิจัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเมืองเสือ

ผู้นำเสนอผลงาน นางสาวกรรณิกา ทานะพันธ์ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเมืองเสือ โทร : 085- 4543720 e-mail address uc05031@gmail.com

บทนำและวัตถุประสงค์

จากสภาพปัญหาสังคมผู้สูงอายุและปัญหาโรคเรื้อรังที่เพิ่มมากขึ้น ตำบลเมืองเสือ มีผู้สูงอายุทั้งหมด 629 คน และได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน (DM) จำนวน 136 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.65 โรคความดันโลหิตสูง (HT) จำนวน 278 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.17 ในวัยสูงอายุไตจะทำงานลดลงมีความเสี่ยงที่จะเกิดไตเสื่อม ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการรักษา คุณภาพชีวิตลดลง เสี่ยงภาวะแทรกซ้อนและมีอันตรายถึงชีวิต ซึ่งความรู้ด้านสุขภาพมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง ลดภาวะแทรกซ้อนทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น **วัตถุประสงค์** เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อมของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงต่อพฤติกรรมสุขภาพและระดับอัตราการครองชีพ

วิธีการศึกษา การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) รูปแบบการวิจัยแบบ Pretest-posttest two-group design กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison group) โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อมของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบจะได้รับการบริการทางการแพทย์ปกติ ใช้เวลาในการศึกษา 12 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน อัตราการครองชีพอยู่ในระดับที่ 1 และ 2 $ADL \geq 12$ คะแนน อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเมืองเสือ ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 64 คน กลุ่มทดลอง 32 คนและกลุ่มเปรียบเทียบ 32 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก **เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล** ประกอบด้วย 1) โปรแกรมการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพที่พัฒนาขึ้นตามแบบพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพประยุกต์ใช้ของกองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข มีระยะเวลา 12 สัปดาห์ กิจกรรมประกอบด้วยอบรมเชิงปฏิบัติการและการติดตามเยี่ยมบ้าน 2) คู่มือชะลอไตเสื่อม และแบบบันทึกสุขภาพ 3) แบบสอบถาม **เก็บรวบรวมข้อมูล** หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม การวัดความรู้ หาคุณภาพรายข้อ ได้แก่ ค่าความยากง่าย (Difficulty index) โดยมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.2 – 0.8 ค่าอำนาจการจำแนก (r) โดยมีค่าอำนาจการจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่นตามแบบของ Kuder-Richardson สูตร KR-20 ความรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อม ค่าความเชื่อมั่นจากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ต่ำกว่า 0.70การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มทดลองและกลุ่ม

เปรียบเทียบระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองด้วยสถิติเชิงอนุมาน ผ่านการรับรองจาก
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย โรงพยาบาลพื้คภูมิพิสัย เลขที่ 5/2566 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2566

ผลการศึกษา

1. **ข้อมูลทั่วไป** พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.13 และ 59.38 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60- 70 ปี อายุเฉลี่ย 70.5 ปีและ 70.8 ปี กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีระยะเวลาการเจ็บป่วยด้วยโรคโลหิตสูงระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 46.88 ระหว่าง 6- 10 ปีร้อยละ 53.13 ทั้งสองกลุ่ม ไม่มีญาติสายตรงเป็นโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 68.75 และ 53.12 มีลูกทำหน้าที่ดูแลเป็นหลักร้อยละ 71.88 และ 65.63 ทั้งสองกลุ่มผู้มีหน้าที่ประกอบอาหารให้รับประทานเป็นประจำจะเป็นสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 68.75 และ 53.12

1. **ความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อมของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงโดยรวม** หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับมีปัญหาเป็นระดับดีเยี่ยม ($M=94.59, SD=0.63$) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นจากระดับไม่เพียงพอเป็นพอเพียง ($M=88.38, SD=1.34$) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. **พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อมของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงโดยรวม** หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก ($M=4.37, SD=0.02$) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบอยู่ในระดับมากเท่าเดิม ($M=3.71, SD=0.07$) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันไตเสื่อมสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. **ระดับอัตราการกรองของไต (eGFR)** หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไต 90.69 ($SD=1.94$) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ย 78.42 ($SD=2.85$) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไตสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปราย สรุป และข้อเสนอแนะ

หลังการเข้าร่วมโปรแกรมผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมในการป้องกันไตเสื่อมเพิ่มมากขึ้น แต่ค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไตลดลงเนื่องจากจากระยะเวลาของการทดลองน้อยเกินไป (12 สัปดาห์) จึงยังไม่สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพในระดับที่มากที่สุดที่จะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของระดับอัตราการกรองของไต ควรมีการเพิ่มระยะเวลาของโปรแกรมเป็นอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

1. ทองทิพย์ หงษ์สามสิบเจ็ด, สายฝน อินศรีชื่น, วิยะดา เผือกหลวง, โชคชัย พนมขวัญ และรัตนชรีญาภรณ์ ฤทธิศาสตร์. (2565, กรกฎาคม – กันยายน 2565). ผลโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อ

พฤติกรรมสุขภาพการป้องกันไตเสื่อมของผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคไต.วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬา
ขอนแก่น,9(3), 220-230.